

خطای راهبردی سفرای روسیه و انگلیس در انتشار یک عکس خشم عمومی ایرانیان را برانگیخت. آیا آنها پیام را دریافت کرده‌اند؟

قاب‌آخر

فرهیختگان | پس از کشته شدن اسامه بن لادن رهبر گروهک تروریستی القاعده، باراک اوباما رئیس‌جمهور اسبق آمریکا به یک شبیکه آمریکایی گفت که عکس جسد اسامه بن لادن را منتشر نخواهد کرد. او دلیل مخالفتش با انتشار تصویر جسد بن لادن را تشریح نکرد، اما پس از او، «جی کارتر» سخنگوی کاخ سفید گفت که رئیس‌جمهور آمریکا معتقد است عکس‌ها نباید ابراز «تحریک و تبلیغ» بشود. استدلال آمریکایی‌ها این بود که تصاویری که با هدف «تایید هویت» بن لادن گرفته شده، می‌تواند برای آمریکا تبعاتی به‌دنبال داشته باشد. معلوم نبود این استدلال تا چه اندازه قابل‌انکا باشد، اما آمریکایی‌ها را در روزهایی که ابهامات فراوانی درباره کشتن بن لادن وجود داشت، به این جمع‌بندی رساند که چنین ریسکی را به‌جان نخرند. این اقدام آمریکایی‌ها نشان داد که آنها درک درستی از تاثیرگذاری یک یا چند فریم عکس در محیط پیرامونی خود دارند؛ موضوعی که به‌نظر نمی‌رسد روس‌ها خیلی بهره‌ای از آن برده باشند. چهارشنبه هفته گذشته، صفحه رسمی تویتر سفارت فدراسیون روسیه در ایران، تصویری را منتشر کرد که در ایران حاشیه‌های زیادی را به‌دنبال داشت. این تصویر که در آن «لوان جاگاریان» سفیر روسیه در تهران و «سایمون شرکلیف» سفیر بریتانیا در تهران روی دو صندلی نشسته‌اند و یک صندلی خالی نیز در میان‌شان است، به‌تنهایی حاشیه‌ساز نبود، اما متن توثیقی که سفارت روسیه درباره آن نوشته و بازتاب آن در رسانه‌ها، آن را به

اندازه‌ای حاشیه‌ساز کرد که سفارت روسیه بلافاصله در دو توثیت جداگانه توضیحات بیشتری درباره این عکس داد. در حساب توثیتی‌تر سفارت روسیه محل ثبت این عکس را «راه‌پله تاریخی» خواند که «کنفرانس تهران سال ۱۹۴۳ در آن برگزار شد.» کنفرانس تهران پس از آن برگزار شد که بریتانیا و شوروی تهران را اشغال کردند و چندی بعد در آذر ۱۳۲۲ نخستین اجلاس درباره تصمیم نهایی جنگ را در تهران با حضور وینستون چرچیل نخست‌وزیر بریتانیا، فرانکلین روزولت رئیس‌جمهور آمریکا و ژوزف استالین رهبر شوروی برگزار کردند. اگرچه این کنفرانس سرنوشته دنیای پس از جنگ جهانی دوم را مشخص کرد، اما در ایران، برگزارای این کنفرانس بدون اطلاع حکومت وقتاری که سران سه کشور با پادشاه ایران داشتند، یکی از نمادهای تحقیر ایران به‌شمار می‌رود. بر همین اساس نیز پس از اینکه یک رسانه‌فارسی‌زبان انگلیسی، تصویر نشست سفرای دو کشور را در کنار تصویر ۸۰ سال پیش سران سه کشور بریتانیا، آمریکا و شوروی بازنشر داد، اعتراضات به سفارت روسیه به‌جهت انتشار چنین تصویری بالاگرفت. هرچند ۴ سال پیش در ۳۰ شهریور ۱۳۹۶ حساب اینستاگرامی سفارت روسیه، تصویری مشابه تصویر اخیر را منتشر کرده بود، اما به‌هر دلیل، آن تصویر بازتاب گسترده‌ای پیدا نکرد. بازنشر تصویر اخیر دیدار سفرای دو کشور روسیه و بریتانیا در تهران، واکنش محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه، محمدباقر قالیباف رئیس‌مجلس شورای اسلامی و حسین امیرعبدالملیان وزیر

مشخص نیست سفارت روسیه باچه‌هدفی حاضر به ثبت این تصویر و نشر آن در فضای مجازی شده است، اما اگر بتوان اقدام روس‌ها را تستت افکار عمومی در ایران دانست، می‌توان گفت در مسائل اینچینی، تمام اختلافات و شکاف‌های سیاسی و اجتماعی رنگ می‌بازد. در سه‌روز گذشته، فارغ از گرایش‌های سیاسی همه به این اقدام نادرست سفیر روسیه واکنش نشان دادند.

در ثبت چنین تصویری نمی‌توان از نقش سفیر جدید بریتانیا

ترویستی القاعده، باراک اوباما رئیس‌جمهور اسبق آمریکا به یک شبیکه آمریکایی گفت که عکس جسد اسامه بن لادن را منتشر نخواهد کرد. او دلیل مخالفتش با انتشار تصویر جسد بن لادن را تشریح نکرد، اما پس از او، «جی کارتر» سخنگوی کاخ سفید گفت که رئیس‌جمهور آمریکا معتقد است عکس‌ها نباید ابراز «تحریک و تبلیغ» بشود. استدلال آمریکایی‌ها این بود که تصاویری که با هدف «تایید هویت» بن لادن گرفته شده، می‌تواند برای آمریکا تبعاتی به‌دنبال داشته باشد. معلوم نبود این استدلال تا چه اندازه قابل‌انکا باشد، اما آمریکایی‌ها را در روزهایی که ابهامات فراوانی درباره کشتن بن لادن وجود داشت، به این جمع‌بندی رساند که چنین ریسکی را به‌جان نخرند. این اقدام آمریکایی‌ها نشان داد که آنها درک درستی از تاثیرگذاری یک یا چند فریم عکس در محیط پیرامونی خود دارند؛ موضوعی که به‌نظر نمی‌رسد روس‌ها خیلی بهره‌ای از آن برده باشند. چهارشنبه هفته گذشته، صفحه رسمی تویتر سفارت فدراسیون روسیه در ایران، تصویری را منتشر کرد که در ایران حاشیه‌های زیادی را به‌دنبال داشت. این تصویر که در آن «لوان جاگاریان» سفیر روسیه در تهران و «سایمون شرکلیف» سفیر بریتانیا در تهران روی دو صندلی نشسته‌اند و یک صندلی خالی نیز در میان‌شان است، به‌تنهایی حاشیه‌ساز نبود، اما متن توثیقی که سفارت روسیه درباره آن نوشته و بازتاب آن در رسانه‌ها، آن را به

محمدباقر قالیباف

اقدام دور از ادب دیپلماتیک و نامناسب سفرای دو کشور روسیه و انگلستان باید به‌سرعت توسط وزارت خارجه پیگیری شود. هر دو سفیر باید فوراً به‌طور رسمی بابت اقدام انجام‌شده عذرخواهی کنند، در غیر این‌صورت واکنش قاطع دیپلماتیک ضروری خواهد بود.

علیرضا شیخ‌عطار ، سفیر اسبق ایران در آلمان در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

روسیه از قدرت ایران در منطقه آگاه است

است سفرابه‌محض ورودبه کشور جدید، به دیدار سفیران سایر کشورها که پیش از آنها در آن کشور حضور داشته‌اند، می‌روند. در این دیدار نیز گویا چنین اتفاقی رخ داده است و بنابر شواهد، سفیر انگلستان در نحوه چینیص صدلی و گرفتن عکس دخیل بوده است. گویا مصد و صدلی ای که سران متفقین در کنفرانس تهران روی آن نشستند انکون در سفارت انگلستان به‌عنوان یک نماد از این واقعه نگهداری می‌شود. در مجموع به‌نظرم پیرامون این واقعه بایدبه اندازه واکنش نشان داد و نباید بیش از حد این مساله را بزرگ کرد. ما با روسیه روابط دیپلماتیک مهمی از قبل داشته‌ایم و در آینده نیز خواهیم داشت، بنابراین نباید به‌خاطر اشتباه یک سفیر کاری کنیم که این رفتار نیز تحت‌تاثیر قرار گیرد.

بعضی از تحلیل‌گران معتقدند روسیه به چشم یک رقیب به ایران نگاه می‌کند که نباید بیش از اندازه قدرتمند شود. چقدر این تصویر در این راستا قابل معائنست؟

اگر کشوری این ظرفیت را در خودش ببیند که می‌تواند قدرتش را تثبیت کند قطعاً این کار را خواهد کرد، قری ندارد ایران باشد، روسیه باشد یا حتی آمریکا. کسانی که این گزاره مطرح‌وجه در سوال را طرح می‌کنند دچار ساده‌انگاری هستند، مگر می‌شود قدرت ایران را در منطقه و محور مقاومت نادیده گرفت؟ روسیه نیز از این قدرت‌به‌خوبی آگاهی دارد و بهتر از هرکسی می‌داند اگر نیروهای مستشاری ایران در سوریه نبودند، نیروی هوایی روسیه‌نیز نمی‌توانست کاری‌آپیش‌برد. کسانی که این گزاره مطرح می‌کنند، ایران را کشوری ضعیف و دست‌وپا بسته در نظر گرفته‌اند که روسیه می‌تواند با رفتارهایی چنین ایران را برترساند، درحالی که این پیش‌فرض غلط است؛ از طرفی راه ایجاد نفوذ و تثبیت قدرت در یک منطقه نیز با انتشار یک عکس ساده انجام نمی‌شود، بلکه راه‌های پیچیده‌تری وجود دارد.

محمدجواد ظریف

امروز عکسی فوق‌العاده نامناسب مشاهده کردم. لازم است یادآور شوم که اوت ۲۰۲۱، نه اوت ۱۹۴۱ است و نه دسامبر ۱۹۴۳. مردم ایران نشان داده‌اند -از جمله درطول مذاکرات برجام- که سرنوشته آنها هرگز نمی‌تواند برآمده از تصمیمات سفارتخانه‌های خارجی یا قدرت‌های خارجی باشد.

در ایران چشم‌پوشی کرد. برخی حتی می‌گویند سفیر روسیه ساده‌لوحانه در دامی گرفتار شده که سفیر تازه‌منصوب‌شده بریتانیا برای اوپهن کرده‌است. سایمون شرکلیف، سفیر بریتانیا در تهران بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۳ دیر دوم سفارت بریتانیا در تهران بوده‌است. گفته‌می‌شود او یک‌مامور امنیتی کارکشته‌است که سابقه مدیریت در بخش امنیت ملی وزارت امور خارجه بریتانیا را نیز در کارنامه دارد. او در یمن، نیجریه، کابل، واشنگتن و بغداد نیز سابقه کار داشته است. وی همچنین مسئول بخش مبارزه با تروریسم وزارت خارجه بریتانیا در سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۴ بوده و بعد از آن هم به‌عنوان معاون نمایندگی سفارت انگلیس در نیجریه فعالیت کرده است. گفته می‌شود در دوره مأموریت شرکلیف در نیجریه، فعالیت‌های گروه تروریستی بوکوحرام در نیجریه اوج گرفته است.

یکی دیگر از موضوعاتی که احتمالاً باعث شد تارسانه‌هایی همچون

دیاکو حسینی، کارشناس روابط بین‌الملل در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

نباید بیش از اندازه واکنش نشان داد

برای بهره‌مندی از این اشتراکات باید این واقعیت را نیز بپذیریم که با روسیه در موارد مختلفی به‌خصوص در مورد منطقه مشترک پیرامونی دو کشور اختلاف‌نظر داریم و گاهی دارای منافعی متضاد هستیم. این اختلافات طبیعی است و برای آنکه بر روابط دو کشور تاثیر منفی نگذارند نیاز است در پایتخت دو کشور منافع هم‌پوشان و غیر هم‌پوشان ایران و روسیه به رسمیت شناخته شود. در فضای مناسب به‌خودش مورد پیگیری قرار گیرد. همچنین در دورانی که نفوذ و قدرت ایالات متحده در خاورمیانه کمتر شده است روسیه دوست دارد تبدیل به پلیس منطقه شود. در این مسیر موانعی پیش روی روس‌هاست از جمله قدرت محدود آنها در زمینه اقتصاد و قدرت نرم. همین‌طور پیوندهای فرهنگی آنها با کشورهای منطقه. آنها می‌دانند برای نیل به این هدف رقابتی سرسختی مانند ایران دارند که اگر چه مشابه روسیه قدرت محدودی در زمینه اقتصاد و قدرت نرم دارد اما برخلاف آنها با کشورهای منطقه پیوندهای اجتماعی، مذهبی و قومیتی قوی‌تری دارد که نفوذ ایران را در منطقه افزایش می‌دهد. به‌نظرم ایران روسیه و هر کشور دیگری که چنین امکان قدرتی دارد در دورانی که ایالات متحده روبه‌افول است، باید بنشینند و به‌شکلی متمدانه‌دیگر به توافق برسند. توافقی که منافع همه طرف‌ها در آن منظور شده است. نباید به سمت رفتارهای مداخله‌جویانه و رقابت‌هرژمونیک رفت که نتیجه آن به‌زبان همه کشورهاست.

تاچه میزان فضا سازی در باره این تصویر را با اخباری که درباره پیوستن ایران به سازمان همکاری‌ها شنیده‌ای منتشر می‌شود، مرتبط می‌دانید؟

همان‌طوری که پیش‌تر گفتیم ما نمی‌توانیم ذهن‌خوانی کنیم که چه در اندیشه سفرای این دو کشور در انتشار این تصویر گذشته است اما ممکن است تفسیری که شما به آن اشاره کردید تفسیری پسینی باشد. عضویت ایران در سازمان بین‌المللی شانگهای را آن‌طور که منابع روسی گفته‌اند باید با احتیاط نگاه کرد. روس‌ها پیش از این درجمله در سال ۲۰۱۶ چنین وعده‌ای داده بودند که اتفاق نیفتاد. ممکن است این بار هم مشکل همچنان یا برجا باشد. بنابراین این فکر نمی‌کنم مساله را با چنان اطمینانی که در رسانه‌ها آمده است باید مطرح کرد.

ایران که از دو سفیر دعوت کرد و در نهایت هم به اظهار تاسف از جانب سفر ختم شد.

من با دولت خبیث انگلیس اصلا کاری ندارم و تکلیفش معلوم است. او را دوست خودمان هم خطاب نمی‌کنیم و همیشه به دولت انگلیس به‌عنوان دولت حریفی نگاه می‌کنیم که درصد ضربه زدن به ماست. اما درباره روسیه معتقدم که ما می‌توانیم این عمل سفیر روسیه را حمل بر اشتباه کنیم نه حمل بر سونیت. به‌عبارتی سفیر روسیه آن دقت‌نظر لازم را نداشته و سهوا دچار این رفتار ناشایست شده است، بنابراین در این صورت کشور روسیه و سفیرش می‌توانند از این اشتباه سهوی خود عذرخواهی کنند. از طرف دیگر ما باید مراقب بعضی از حرکاتی باشیم که به نام دفاع از کشور و ملت ایران درصد بزرگ‌میلی بیش از اندازه این قضیه هستند و می‌خواهند این بزرگ‌میلی را به عاملی تنش‌زا و تضعیف‌کننده برای همکاری‌های ایران و روسیه تبدیل کنند. آنهایی که این کار را می‌کنند عمدتاً هدف‌شان این است که با از بین‌بردن یا تضعیف روابط و پیوندهای منطقه‌ای ایران، زمینه را به‌گونه‌ای فراهم کنند که ما را در برابر فشارهای غرب تضعیف کنند، بنابراین از یک‌طرف ما باید به‌دنبال این باشیم که سفیر روسیه رفتار خودش را در ایران اصلاح کند. همچنین دولت روسیه نسبت به نحوه رفتار سفیرش در ایران دقت و حساسیت لازم را داشته باشد و به او تذکرات لازم را بدهد تا از رفتارهایی که احساسات مردم ایران را جریحه‌دار می‌کند، خودداری کند.

دیاکو حسینی، کارشناس روابط بین‌الملل معتقد است رفتار وزارت خارجه در قبال تصویر منتشر شده کافی بوده است. او اگرچه می‌گوید ایران و روسیه رقیب هستند و در مواردی منافع متضاد دارند اما واکنش بیش از اندازه و خارج از عرف دیپلماتیک درباره اتفاق رخ داده را نیز درست نمی‌داند. متن این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

|||

انتشار تصویر دیدار سفرای انگلستان و روسیه و همانندسازی آن با دیدار سران متفقین در تهران را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ آیا واکنش دیپلماتیک ایران به این واقعه مناسب بود و از نظر شما پاسخ‌های سفیر روسیه قابل توجیه است؟

انتظار می‌رفت سفرای انگلستان و روسیه از حساسیت بالای مردم ایران نسبت به انتشار چنین عکسی اطلاع داشته باشند. اگر این عکس ناخواسته و بدون قصد قبلی منتشر شده است نشان می‌دهد سفرهای این دو کشور هیچ درکی از احساسات ملی مردم ما ندارند. از آنجایی که ما نمی‌توانیم ذهن‌خوانی کنیم ممکن است گرفتن چنین عکسی صرفاً یک نمایش سیاسی و یادآوری وقایع جنگ جهانی دوم باشد بدون اینکه سفرای این دو کشور قصد بدی نسبت به ایران داشته باشند. بنابراین به‌نظرم همان قدر که لازم است نسبت به اتفاقاتی چنین واکنش قاطعی نشان داد و حساسیت‌های ملی مردم را به این دو کشور یادآوری کرد از آن سمت نیز باید مراقب باشیم که بیش از اندازه واکنش نشان ندهیم تا روابط ایران با روسیه و انگلستان تحت‌تاثیر قرار نگیرد. آن چیزی که تا کنون توسط دستگاه دیپلماسی ما انجام شده است به‌نظرم کفایت می‌کند، مانند واکنش آقای ظریف به این مساله؛ احضار سفرای دو کشور به وزارت خارجه و معذرت‌خواهی آنها. بیش از این واکنش درست نیست مگر اینکه کشورهای انگلستان و روسیه رفتار متفاوتی از خود نشان دهند که آن موقع مقتضی با آن رفتار ایران نیز پاسخ خواهد داد. در مورد روسیه نیز باید بگویم به‌رغم اشتراکات و منافع مشترکی که میان ما و آنها در مسائل مختلف وجود دارد باید این واقعیت را نیز بپذیریم که در مواردی نیز ایران با روسیه دارای عقاید و اختلاف‌نظر است باید این دو موضوع را از هم تفکیک کنیم یعنی در عین ایجاد فضای

مسعود رضایی، استاد تاریخ در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

سفیر روسیه در زمین انگلیسی‌ها بازی کرد

به‌نحو مقتضی از این اتفاقی که ولو به‌صورت سهوی رخ داده است، عذرخواهی و دلجویی کند. از طرف دیگر باید مراقب این باشیم کسانی در آتش این ماجرا ندمند و آن را بیش از آنچه لازم است داغ نکنند و دربی این نباشند که به‌طور کلی روابط ما با کشور روسیه به هم بخورد. غربی‌ها گمان می‌کنند هرچه پیوندهای شرقی ما از بین بروند، ما در برابر کشورهای غربی ضعیف می‌شویم و احتمال اینکه از سر ناچاری به آنها رویا بوزیم، بیشتر خواهد شد، بنابراین ما باید مراقب این قضیه باشیم و یک رفتار متعادل و معقول را در پیش بگیریم. فارغ از اینکه با چه انگیزه‌ای سفیر روسیه و سفیر انگلیس با هم در آن محل ملاقات کردند و عکس گرفتند، نتیجه‌عملی آن بدیود. یک سفیر باید آفتدر هشیاری و دقت و مراقبت داشته باشد که بدان‌در عملی انجام می‌دهد، هر حرفی می‌زند و هر عکسی که می‌گیرد چه تاثیراتی را بر جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند، خواهد داشت. طبیعتاً سفیر روسیه با جامعه‌ا تاریخ، حساسیت‌ها و تاریخ مردم ایران آشناست و حتی اگر صحبت او در مورد علت این دیدار را حمل بر صحت هم بکنیم باید بگویم که او به‌خاطر این بی‌دقتی که در رفتار و عملکردش داشته است، از مردم عذرخواهی کند. به‌نظرم می‌رسد که به‌رحال روابطمان